

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

XXII. De Prudentia. Ejus necessitas, & difficultas. Officium viri prudentis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

4. Natura omnibus amorem iadidit mutuum, & sociabiles fecit: omnes enim homines magni corporis membra sumus; ad eandem fidem & gloriam vocati. Non amat Deum, qui non diligit fratrem suum. Actus verò dilectionis erga proximum sunt; beneficia omnibus conferre, omnibus prodesse, omnes obsequio & amore prævenire. Beneficia autem læto animo & prompto indigentibus conferes, nullâ intercedente morâ; nisi in accipientis verecundiâ sufficiat ad remedium tristius quidpiam passis, quod eorum indigentiam scias. Molestum verbum, & onerosum est, Rogo. Si amici desiderium occupas, & antecedis, antequam rogeris; multiplicas munus tuum. Non tulit gratis, qui, cum rogasset, accepit. Si prævenire non potuisti, plura rogantis verba intercede, ne rogatus videaris; teque daturum, ipsâ festinatione approba, etiam si non fuisses interpellatus. Tum bona verba bonis rebus adijce; nec quidquam triste misceas beneficio, non molestiam, non tarditatem, non exprobrationem, non denique jactantiam. Res ipsa te silente loquetur; & qui videt in abscondito, reddet tibi.

5. Inter actus Christianæ beneficentiæ præcipuum tenet locum elemosyna; quâ fides probatur, redimuntur peccata, emitur cælum. Cave ergo, ne despicias pauperem, qui cum sibi egenus sit, te facere divitem potest. Peccatis tuis venundatus es, redime te pecuniâ tuâ: fac de instrumento avaritiæ, subsidium misericordiæ. Histrio te ad risum provocans, plenus à te recedit; Christus offerens regnum cælorum, nihil accipiet. Tributa Principi vel invitus solvis, et si ex agris nihil perceperis; Christo Regi ex eo, quod superabundat, frustum panis denegabis. Cave, ne parcens pecuniis tuis, reus sis sanguinis fratris tui: Si non pavisti, occidisti. Cogitas, quàm bene alii post te vivant; non cogitas, quàm malè tu moriaris. Satius est deesse aliquid hæredibus tuis de patrimonio, quam tibi de salute. Inspice rationes tuas. Vide, quid in æterna patria, quid hic possideas. Ex omnibus rebus tuis id solum in morte reperies, quod per manus pauperum in cælum præmisisti. Argue infidelitatem tuam. Invadere domum hostis potest; cælum non potest.

CAPUT XXII.

De Prudentia. Eius necessitas, & difficultas. Officium viri prudentis.

1. **U**T architectis nullum opus rectè procedit sine linea, & libella; ita nec nobis sine prudentia. Hæc norma cæterarum virtutum est, recta ratio agendorum, oculus animæ, & ars vivendi. Non potest esse jucunda vita, à qua absit prudentia. Hanc artem difficillimam esse omnes fatentur. Sed & obscura est. Oritur ex eo difficultas, quod intrâ considerationis suæ ambitum res omnes tam universas, quàm singulares complectatur: ac deinde, quod nullus sit certus status rerum humanarum; quæ cum sint variæ semper & contingentes, atque à diversis pendeant circumstantiis, non est cujusque ingenii, certam in illis statuere normam, & quæ non rarè repugnantia sunt, certo quodam temperamento conjungere, & miscere. Obscuritatem verò adfert caligo illa, quâ rerum gerendarum causæ involvuntur. Apparent quidem earum fastigia; sed latent fundamenta. Latet etiam divinum decretum, de prospero vel infelici rerum eventu: undè fit, ut paucorum sit ista virtus. Pauci possunt quid magis expediat in quovis negotio prævidere.

2. Prudentiam gignunt usus, & memoria. Res enim singulares, quas illa regit, notæ homini sunt per usum, & experientiam. Tutus eris, si tuo, & alieno credideris experimento; nec altiori rei te impones, in qua tibi tremendum, & unde cadendum sit. Ut verò omnia prudenter disponas, inspicere primùm debes te ipsum; deinde negotia quæ aggredieris; tum eos, quorum causa, vel cum quibus agendum est. Et te ipsum quidem accuratè æstimabis, ne plus quàm potes tibi posse videaris. Aliquis eloquentiæ fiduciâ prolapsus est: quidam patrimonio suo plus imperavit quàm ferre queat: alius infirmum corpus laborioso oppressit officio. Æstimanda sunt postea quæ aggredieris; & vires tuæ cum rebus agendis comparandæ. Opprimunt onera, quæ ferente majora sunt. His quoque admovenda manus, quorum finem aut facere aut certè sperare possis. Hominum deinde delectus habendus est, an digni sint quibus partem vitæ tuæ imperdas: eorum mores examinandi, ne tibi noceras, dum aliis prodesse tudes. Denique considerandum est, utrum naturâ tua rebus hujusmodi agendis

agendis idonea sit; & eò inclinandum, quò te vis ingenii defert. Reluctante naturâ irritus labor est.

3. Vir prudens nihil aggreditur, quamdiù aliquâ perturbatione agitur: non enim potest verum & honestum discernere concussa mens, & pravæ affectionis præstigijs delusa. Multum item prudentiæ adversatur præcipitatio, quæ in graves ac inextricabiles casus plerosque induxit. Quare prudens nil temere agit, propriumque iudicium alieno consilio subjicit. Timidæ sunt hominum cogitationes, incertæ providentiæ, rerum exitus dubii, fallaces experientiæ. Ibi salus, ubi multa consilia. Spectat quoque ad prudentem, rem denudare? & acurè introspicere, sine furo & integumentis, quæ decipere incautos solent. Sepone pecuniam, famam, dignitatem: intus rem ipsam scrutare: quare quid sit, non quid vocetur. Stultum est, simulacris & umbris falli. Tum debes veluti ex specula quicquid evenire potest explorare; ne stultum illud quandoque dicendum sit: Non putaram. Ad id longa consultatio adhibenda, maturumque iudicium, & subtile examen; ne prava aliqua circumstantia actionem vitiet, ne prudentia degeneret in astutiam & calliditatem, & ne in tanta veri ac fucati boni vicinia vitium pro virtute amplectaris. Peractâ denique electione, omnem præcide moram, statimque exequere quod decrevisti. Nullus cunctationi locus est in bono consilio; quod non potest laudari, nisi peractum.

C A P U T XXIII.

De Justitia, & Religione. Actus utriusque. Quid sit poenitentia, & in quo consistat.

1. **I**ustitia suprema virtus, alijs nata non sibi, nihil petens ex se, nisi usum sui. Hæc homines à mutuis injurijs avertit, & mundum universum in pace constituit. Hæc tacita quædam naturæ conventio est, & vinculum societatis humanæ; nec quidquam sine illa laudabile esse potest. Vir justus neminem lædit, alienum non vendicat, omnibus prodest, benè de omnibus sentit & loquitur, dat unicuique quod suum est, non impedit alterius bonum. Si præsit, iusta præcipit, omnibus patet, propriisque utilitibus subditorum commoda præfert: poenis vi-

tiæ coercet, præmia bonis largitur, & sic omnes continet in officio. Si sublit, servat concordiam, legibus paret, & jullis majorum, suoque statu contentus officia & dignitates non appetit, nec se rebus ingerit quæ ad se non spectant. Gratis autem justitiam colit; quia justæ actionis nullum majus præmium existimat, quàm justum esse.

2. Religio moralium virtutum præstantissima, Deum immediatè respicit, ejusque cultum & honorem. Primus autem cultus est, ipsum credere & cognoscere: deinde, reddere illi majestatem suam, reddere bonitatem. Parùm est nosse Deum, quod & dæmones faciunt, qui oderunt: amor insuper & cultus exigitur, his ex rebus constans; quæ utriam tam benè implerentur, quàm sciuntur! Scis, Deum illum esse, qui præsidet mundo; qui humani generis tutelam gerit, qui universa moderatur. Ipsum solum potentem, solum bonum, solum altissimum confiteris: ab eò tanquam à summo bono, & tuo ultimo fine, perpetuam beatitudinem expectas. Cur non igitur, ut par est, eum colis? cur non summam ei exhibes venerationem? cur vilissimam terræ glebulam ei præfers? Vana est religio tua, nisi factis comprobetur. Vis verè religiosus esse? Ambula coram Deo, & esto perfectus. Satis eum colit, qui imitatur. Vera Religio te Deo religat, Deum tibi. Custodi eam illibatam à negligentia, ab erroribus, à peccatis. Stulticia magna est, fidem linguâ, moribus infidelitatem prædicare. Hujus notæ homines irritit olim celeberrimus inter Ethnicos Philosophus, dicens; Nihil gloriosius esse Christianis, cùm loquuntur: nihil miserabilius, cùm operantur.

3. Divini juris læsi reparatrix est Poenitentia; quæ ad peccati detestationem inclinat, cum efficaci voluntate, Deo, per illud offenso, satisfaciendi. Hæc est enim poenitentia, præterita peccata detestari, expiare; nec amplius in ea consentire. Præterit quod delectat; restat quod arguit, quod torquet, quod damnat. Quid prodest transactam sceleratam abscondere? Nemo nocens se iudice absolvitur. Tribunal quoddam à natura in ipsâ mente humana constitutum est, ubi unusquisque sui sceleris accusator est, & testis, & iudex. Hic coge animum & sensus tuos quotidie adesse, ad reddendam rationem. Dic apud te causam; & quantum potes, te ipsum coargue. Totum diem tecum scrutare; omnia dicta & facta tua, atque ipsasmet cogitationes rememere, nihil abscondens, nihil transiens. Si agnoscis iniquitatem